

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД МОЛОДІ

Здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС Прохоренко С.М.

Злочинність являє собою специфічну форму антигромадських явищ. Ціна злочинності величезна. Злочини заподіюють шкоду особистості, економіці, екології, громадському порядку, суспільній безпеці, державній владі та іншим об'єктам посягання. Аналіз статистичних даних МВС України свідчить про те, що у структурі злочинності молоді домінуюче місце належить групі злочинів проти власності - крадіжкам, грабєжам, розбоям, шахрайствам, вимаганням.

Вивчення причин девіантності серед молоді відбувалося в різні періоди розвитку нашого суспільства. Так, Г.М. Мінковський, ще у 1968 р. зазначав, що "...психологія підліткового та юнацького віку має суттєві особливості: нестача життєвого досвіду, спадковість, невміння правильно оцінювати окремі явища, емоційна збудливість, недостатній розвиток системи навичок соціального гальмування і ін". До того ж до цих особливостей додається прагнення молоді особи до самостійності, демонстрації сміливості, схильність ставити себе на місце авторитетних героїв фільмів тощо. Це твердження актуальне і тепер, і багато в чому зумовлює високий ризик виникнення й укорінення у молоді антигромадських поглядів та звичок, що цілком природно може спонукати до скоєння правопорушень.

Необхідно відзначити, що протягом 60-80-х років ХХ століття пояснювали схильність підлітків до протиправної поведінки лише "вадами виховання у сім'ї". Причому таке пояснення було цілком доречним, оскільки на той час функціонувало чимало культурно-оздоровчих закладів, відповідних організацій, що займалися роботою з молоддю, проводилася ідеологічна та пропагандистська робота.

Українські кримінологи виділяють ряд негативних обставин, що відіграють вирішальну роль у формуванні підлітків, здатних у певній ситуації вчинити злочин.

О.М. Джужа вважає незадовільні умови виховання в сім'ї однією із причин формування у повнолітнього девіантної поведінки. Сім'ї належить пріоритетне місце у процесі формування і розвитку особистості від моменту її народження і вона є одним з найстародавніх соціальних інститутів. Вона являється першим вихователем дитини і середовищем передачі духовного багатства, культурних традицій, формування ціннісних орієнтацій, практичних навичок і умінь, тому, безперечно, основну причину корисливо-насильницької злочинності слід шукати в особливостях сімейного оточення.

У сучасних умовах економічної кризи у нашій державі дедалі помітніше стає криза сім'ї як соціального інституту суспільства, шляхи виходу з якої поки що невідомі. Криза виявляється в тому, що сім'я дедалі гірше реалізує свої основні функції - організацію подружнього життя, народження і виховання (соціалізацію) дітей, відтворення населення і робочої сили. Причиною того, що батьки дуже рідко проводять дозвілля разом з дітьми, є не лише брак вільного часу. Важливим компонентом реалізації виховного потенціалу сім'ї є батьківський контроль і взаємини між дітьми та батьками.

Наступним чинником злочинності молоді у сучасних умовах є негативний вплив у найближчому оточенні - побутовому, навчальному, виробничому з боку однолітків чи дорослих. Нестача спілкування, емоційна всюдозволеність, яку діти нерідко відчувають у власних родин, потреба у належності до референтної групи можуть бути частково компенсовані уважним доброзичливим ставленням педагогів.

Поширенню злочинності серед молоді сприяє відсутність цілеспрямованої профілактичної діяльності адміністрації вищих навчальних закладів.

Як наслідок, інституції, на які покладено обов'язок дбати про виховання підростаючого покоління, нині часто діють

ізолювано, не одержують практично ніякої допомоги з боку громадськості, держави, суспільства, опинившись сам-на-сам із всіма труднощами процесу виховання, вони нерідко почувають себе безсилими перед виконанням складних завдань загальновиховного і профілактичного характеру.

Також, однією з причин злочинності молоді є їх незайнятість та не працевлаштованість після закінчення навчального закладу. Для підприємств, багато з яких перебуває у важкому економічному стані, основне завдання нині - вижити й зберегти кістяк кваліфікованих працівників.

У свою чергу багато хиб спостерігається у роботі правоохоронних органів і судів у профілактиці злочинності молоді. Іноді безпідставний лібералізм, своєрідну “данину моді” виявляють судді, коли не беруть під варту під час провадження досудового слідства обвинувачуваних підлітків, які вчинили тяжкі злочини, коли виносять невинувато м’які вирoki, якщо покарання не пов’язане з позбавленням волі, хоча це явно потрібно.

Досить часто правопорушники серед причин, які штовхнули їх на скоєння злочину, називають перегляд відповідних відеоматеріалів. Телеекрани сучасного телебачення заповнили сцени насилля, безкарність злочинця, еротики тощо, що є однією з причин криміналізації молоді. Вказаним негативним тенденціям сприяє відсутність у сучасного підлітка позитивного героя з відповідними ідеалами для наслідування. Оскільки в нього ще не сформовані свої принципи поведінки, він переймає їх у більш “сильної” особистості, у тому числі, що пропагується з телеекрану, викликаючи деформацію духовного життя підростаючого покоління.

Окрім телебачення, комп’ютерних ігор на поведінку молоді людини негативно впливає використання Інтернет-технологій, через які юнаки та дівчата (добровільно чи неупереджено) дізнаються про секс і сексуальність засобом доступу до порнографічних матеріалів. Також існують випадки потрапляння в сексуальне рабство через спілкування з особами,

які пропонують знайомства, просять надіслати фотокартки, а потім використовуючи монтаж, розміщують їх на порносайтах.

Крім того, останнім часом серед студентів стало популярним розповсюдження відео- та фото зображень з допомогою мобільного зв'язку із насильницьким та аморальним змістом: побиття однолітків, статеві акти, різноманітні форми приниження, так званого буллінгу (англійською - bulling, від bully - хуліган, забіяка, грубіян, гвалтівник). Це поняття означає залякування, фізичний або психологічний терор стосовно особистості з боку групи дітей, молоді, спрямований на те, щоб викликати в неї страх і тим самим підкорити її собі. Використання мобільних телефонів, чатів, Інтернет сайтів як інструментів буллінгу отримало назву "кібербулінг".

Неконтрольований доступ до Інтернет ресурсів, що пропагують насильство, порнографію, жорстокість, інші асоціальні явища в закладах такого типу, негативно впливає на молоде покоління, розбещує несталу свідомість, призводить до ускладнення криміногенної ситуації в містах, незважаючи на потребу виховання у дітей і молоді належної моральності та духовності в умовах сьогодення.